

ZJAWISKO UBÓSTWA W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W ŚWIETLE WYNIKÓW BADAŃ GUS

AGATA GIRUL

UBÓSTWO BIEDA ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE OBSZARY
PROBLEMOWE MARGINALIZACJA
SPOŁECZNA UBÓSTWO BIEDA
ZAGROŻENIE WYKLUCZENIE
UBÓSTWO BIEDA ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE MARGINALIZACJA
SPOŁECZNA

UBÓSTWO BIEDA OBSZARY
PROBLEMOWE UBÓSTWO
BIEDA MARGINALIZACJA
SPOŁECZNA ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE UBÓSTWO
BIEDA ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE MARGINALIZACJA
SPOŁECZNA UBÓSTWO BIEDA
OBSZARY PROBLEMOWE

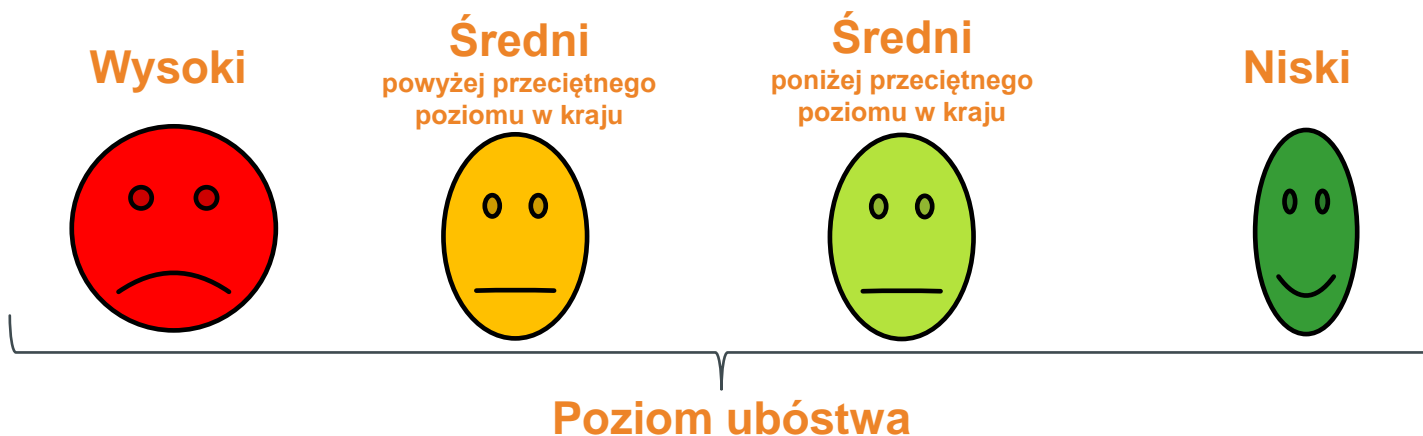
UBÓSTWO BIEDA ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE OBSZARY
PROBLEMOWE MARGINALIZACJA
SPOŁECZNA UBÓSTWO BIEDA
ZAGROŻENIE WYKLUCZENIE
UBÓSTWO BIEDA ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE MARGINALIZACJA
SPOŁECZNA ZAGROŻENIE

UBÓSTWO BIEDA OBSZARY
PROBLEMOWE UBÓSTWO
BIEDA MARGINALIZACJA
SPOŁECZNA ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE UBÓSTWO
BIEDA ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE ZAGROŻENIE
WYKLUCZENIE MARGINALIZACJA
SPOŁECZNA UBÓSTWO BIEDA
OBSZARY PROBLEMOWE

WPROWADZENIE

TRZY PYTANIA – TRZY ODPOWIEDZI

1. Jak wygląda zjawisko ubóstwa w woj. dolnośląskim w porównaniu do innych województw?

2. Które powiaty w woj. dolnośląskim są obszarami problemowymi pod względem zagrożenia ubóstwem materialnym?

3. Jakie są główne czynniki zwiększające ryzyko zagrożenia ubóstwem?

BADANIE BUDŻETÓW GOSPODARSTW DOMOWYCH POJĘCIE UBÓSTWA

*Ubóstwo można pojmować w sposób **absolutny** lub **względny (relatywny)***

*Podjęcie decyzji co do sposobu **pomiaru ubóstwa** wiąże się z wyborem pomiędzy rozpatrywaniem ubóstwa w sposób **obiektywny** lub **subiektywny***

BADANIE BUDŻETÓW GOSPODARSTW DOMOWYCH GRANICE UBÓSTWA

Pomiar ubóstwa w sposób obiektywny – granice ubóstwa:

❖ *poziom minimum socjalnego, kategoria wyznaczająca próg minimalnego poziomu życia*

Gospodarstwo 1-os. pracownicze

Na osobę (w 2013 r.)

POLSKA – 1061 zł

woj. dolnośląskie – 1093 zł

woj. wielkopolskie – 1029 zł

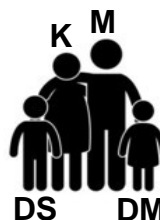
Gospodarstwo 4-os. (M+K+DM+DS) pracownicze

Na osobę (w 2013 r.)

POLSKA – 862 zł

woj. dolnośląskie – 888 zł

woj. wielkopolskie – 836 zł

Źródło: Zakład Polityki Społecznej IPiSS.

❖ *poziom minimum egzystencji (minimum biologiczne), uznawane za dolną granicę ubóstwa skrajnego*

Gospodarstwo 1-os.

Na osobę (w IV kw. 2013 r.)

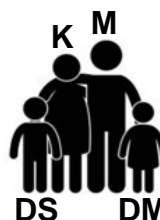
POLSKA – 551 zł

Gospodarstwo 4-os. (M+K+DM+DS)

Na osobę (w IV kw. 2013 r.)

POLSKA – 372 zł

BADANIE BUDŻETÓW GOSPODARSTW DOMOWYCH GRANICE UBÓSTWA

Pomiar ubóstwa w sposób obiektywny – granice ubóstwa:

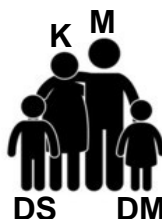
❖ **ustawowa granica ubóstwa**, kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą (miesięczny dochód netto w gospodarstwie domowym) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z systemu pomocy społecznej

Gospodarstwo 1-os.

Na osobę (w IV kw. 2013 r.)

POLSKA – 542 zł

Gospodarstwo 4-os. (M+K+DM+DS)

Na osobę (w IV kw. 2013 r.)

POLSKA – 456 zł

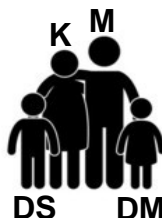
❖ **relatywna granica ubóstwa**, definiowana jako połowa (50%) średnich wydatków gospodarstw domowych

Gospodarstwo 1-os.

Na osobę (w IV kw. 2013 r.)

POLSKA – 706 zł

Gospodarstwo 4-os. (M+K+DM+DS)

Na osobę (w IV kw. 2013 r.)

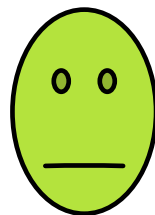
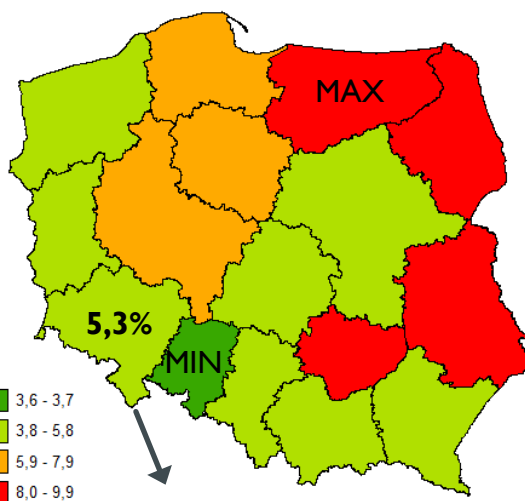
POLSKA – 477 zł

SKALA UBÓSTWA

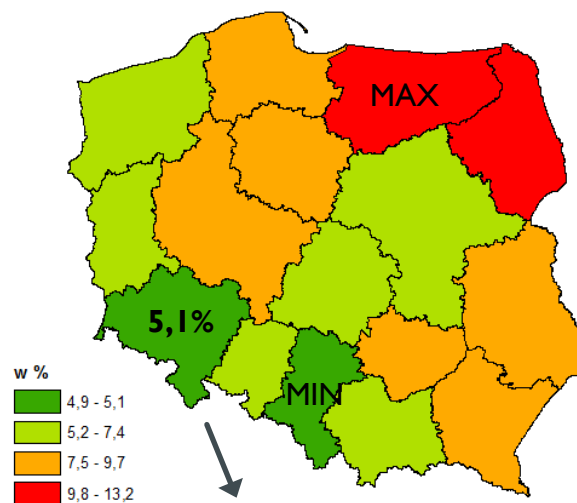
WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM WEDŁUG GRANIC UBÓSTWA

Udział procentowy osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej **granicy ubóstwa skrajnego** w ogólnej liczbie osób w gospodarstwach domowych

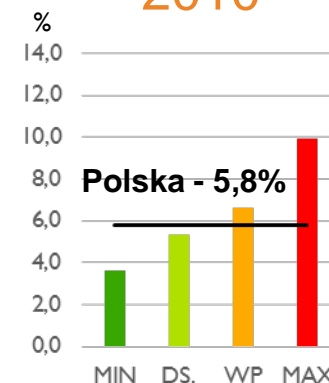
2010

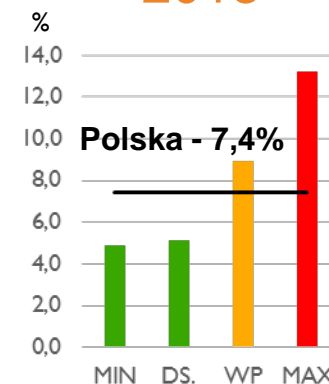
2013

2010

2013

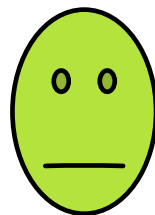
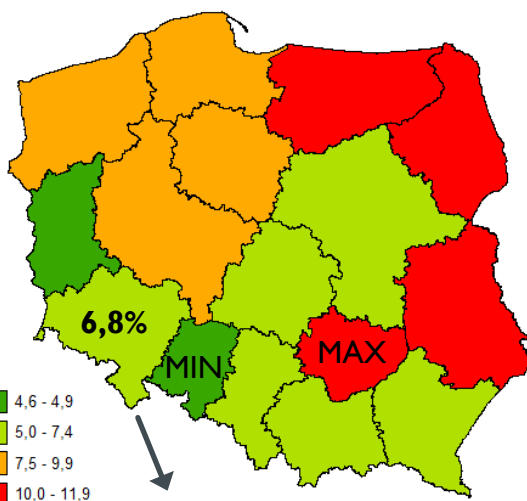

SKALA UBÓSTWA

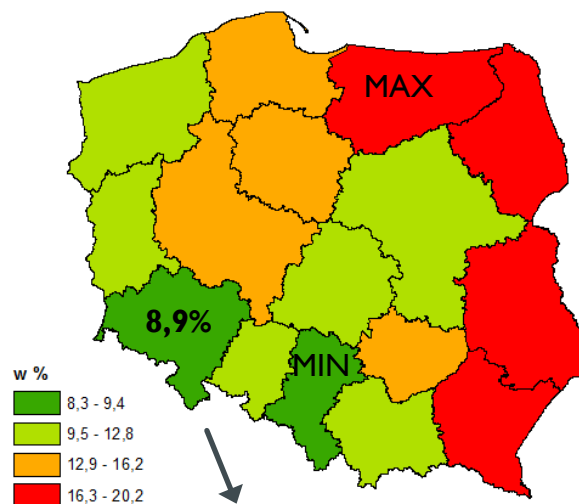
WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM WEDŁUG GRANIC UBÓSTWA

Udział procentowy osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej **ustawowej granicy ubóstwa** w ogólnej liczbie osób w gospodarstwach domowych

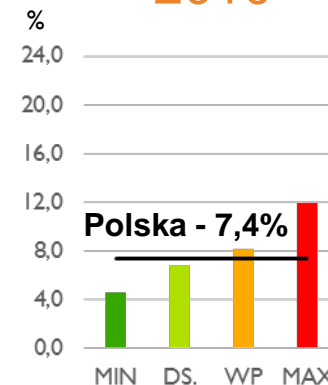
2010

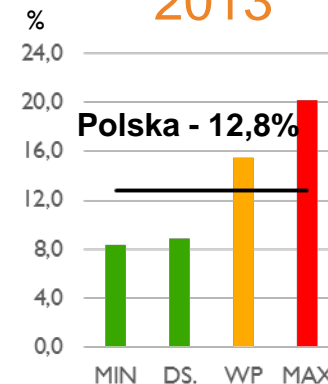
2013

2010

2013

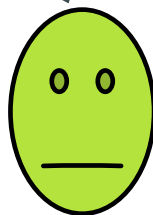
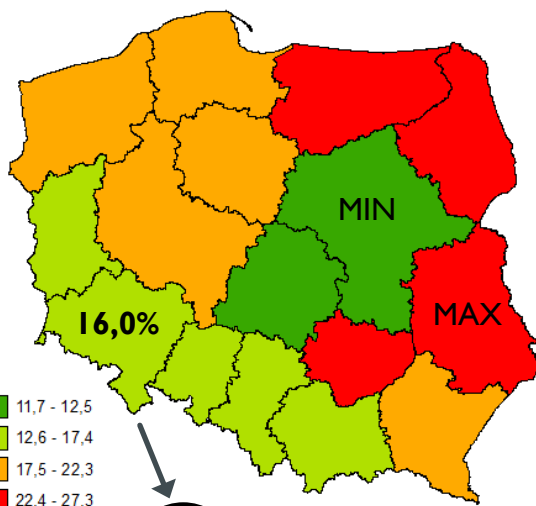

SKALA UBÓSTWA

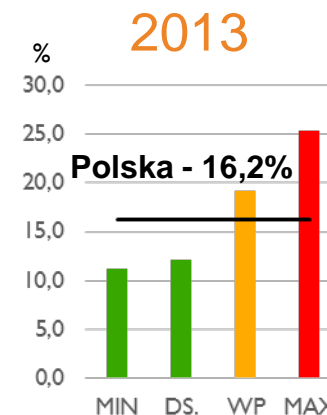
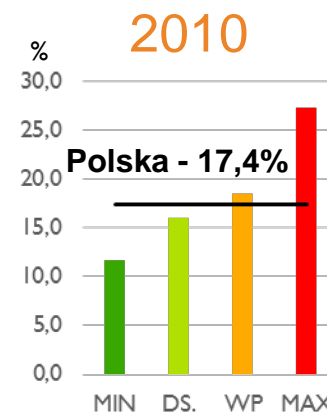
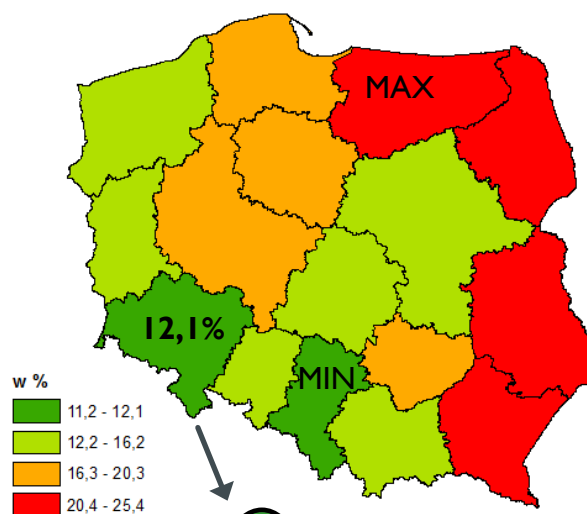
WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM WEDŁUG GRANIC UBÓSTWA

Udział procentowy osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej **relatywnej granicy ubóstwa** w ogólnej liczbie osób w gospodarstwach domowych

2010

2013

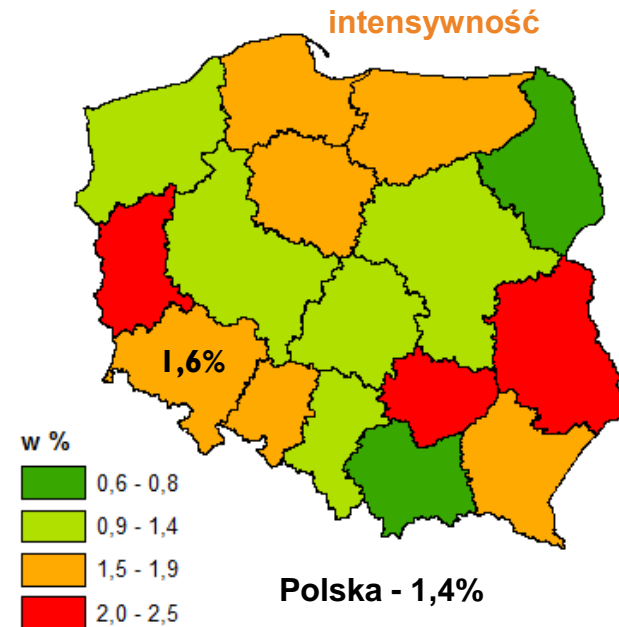
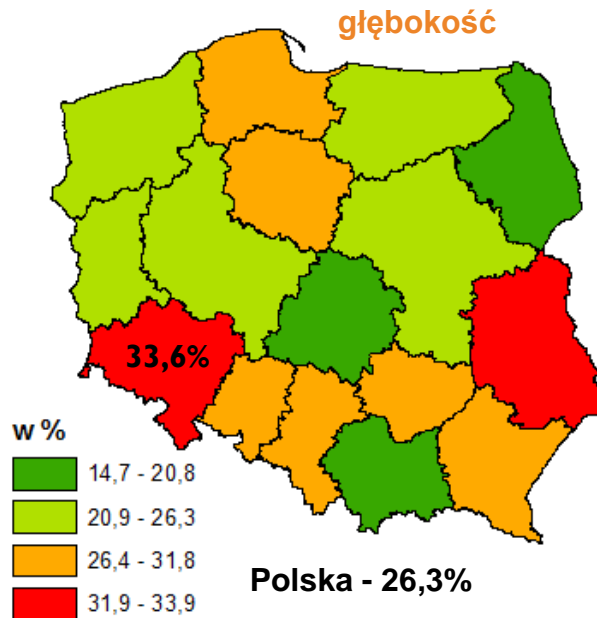
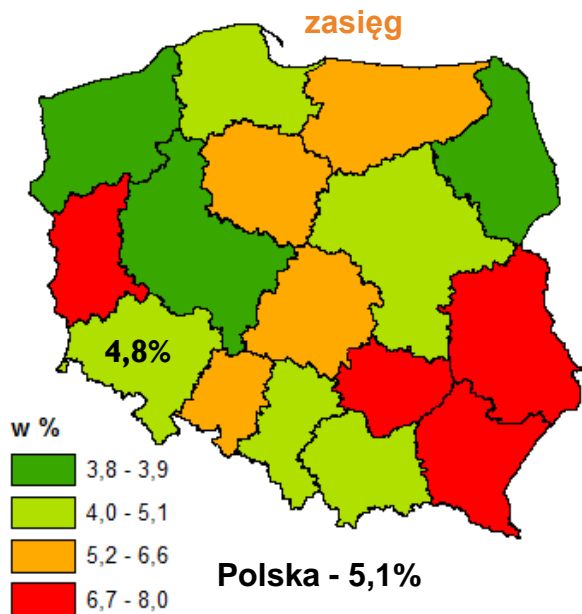

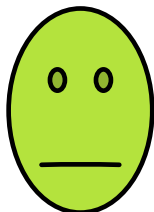
POMIAR UBÓSTWA NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ prof. T. PANKA*

Ubóstwo monetarne w marcu 2013 r.

liczone w oparciu o bieżące dochody gospodarstw domowych

woj. dolnośląskie

X

=

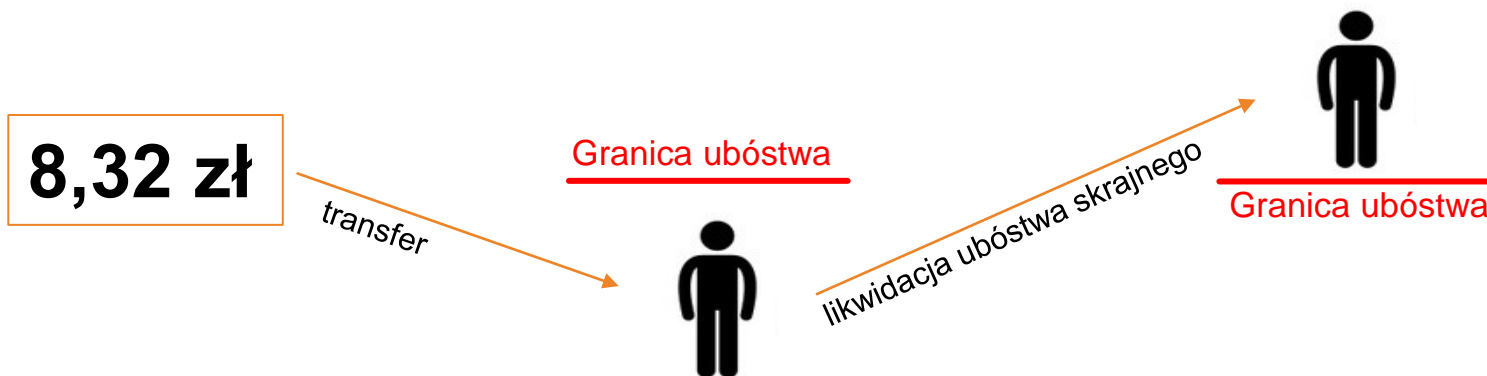

POMIAR UBÓSTWA NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ prof. T. PANKA*

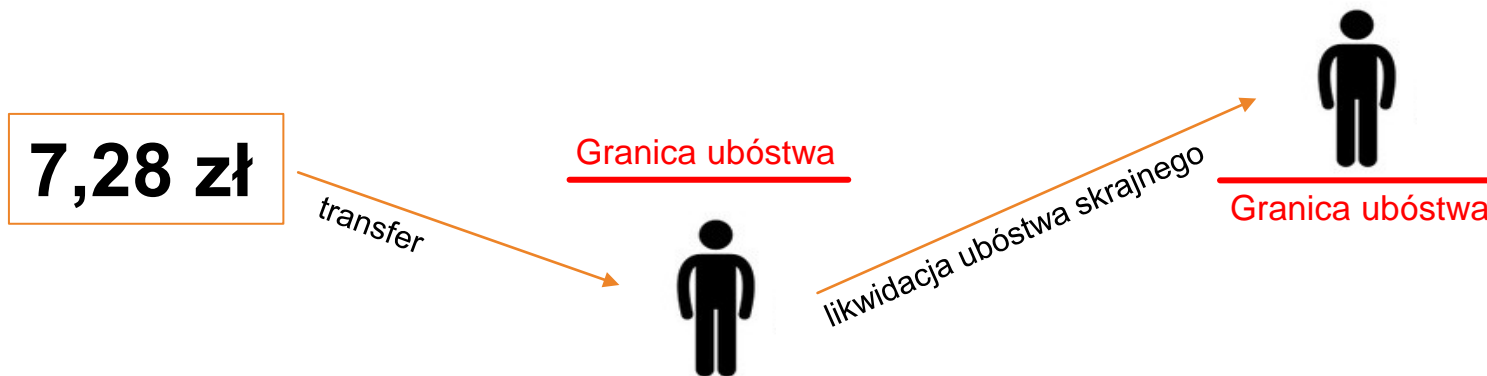
Ubóstwo monetarne w marcu 2013 r.
liczone w oparciu o bieżące dochody gospodarstw domowych

Intensywność ubóstwa

woj. dolnośląskie

Polska

*T.Panek, „Zagrożenie ubóstwem gospodarstw domowych osób starszych”, Wiadomości Statystyczne 3/2012, GUS, Warszawa, „Diagnoza społeczna 2013” (współautorstwo), praca zbiorowa pod red. J. Czapińskiego i T. Panka, Warszawa, 2014

BADANIE BUDŻETÓW GOSPODARSTW DOMOWYCH

SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH

woj. dolnośląskie

7,4%

Zła

ok. 21%

Zła lub raczej zła

ok. 25%

Raczej dobra lub dobra

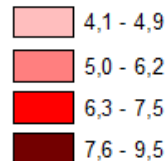
Polska

6,2%**ok. 20%****ok. 23%**

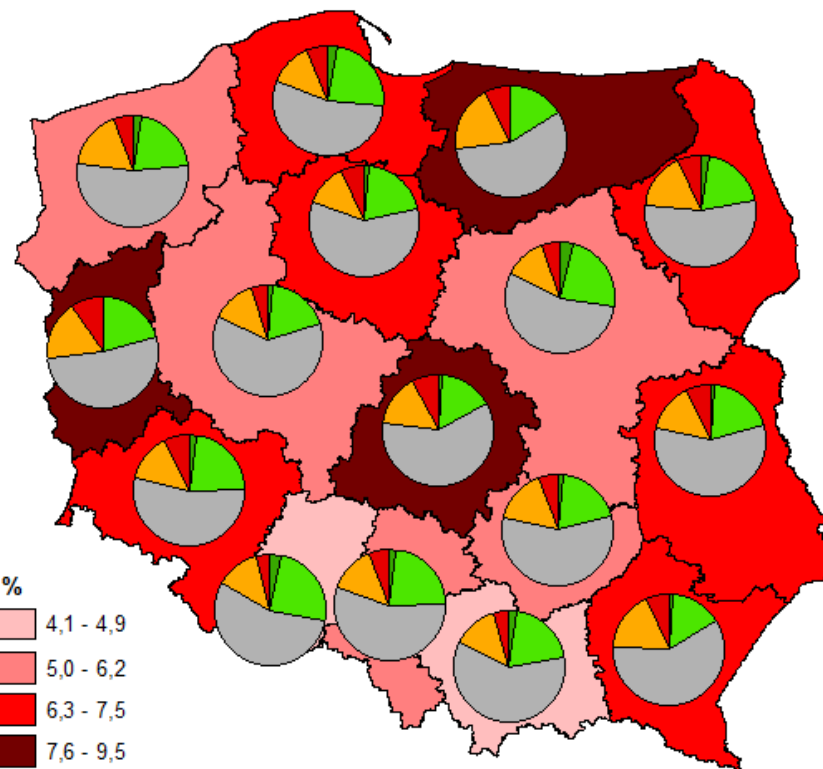
woj. wielkopolskie

5,1%**ok. 18%****ok. 20%**

w %

Odsetek gospodarstw domowych o **złej** sytuacji materialnej w 2013 r.

ZAGROŻENIE UBÓSTWEM MATERIALNYM W POWIATACH WOJ. DOLNOŚLĄSKIEGO

URZĄD STATYSTYCZNY WE WROCŁAWIU

IDENTYFIKACJA I DELIMITACJA OBSZARÓW WZROSTU ORAZ OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

**W WOJEWÓDZTWIE
DOLNOŚLĄSKIM**
WYNIKI BADAŃ

Wrocław 2012

WSKAŹNIKI:

Nazwa	Uzasadnienie wyboru
Udział pracujących otrzymujących przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto poniżej 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w województwie	Świadczy o braku możliwości zaspokojenia (ze względu na problemy finansowe) potrzeb uznanych w warunkach europejskich za podstawowe
Przeciętna wysokość zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminnych na 1 mieszkanie zalegające z opłatami (w zł)	Informacja o poziomie zadłużenia gospodarstw domowych pozwala monitorować podatność na ryzyko i zagrożenie ubóstwem, a co za tym idzie wykluczeniem społecznym
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa ^a na 10 tys. mieszkańców	Świadczy o stopniu zubożenia społeczeństwa. Charakteryzuje natężenie zjawiska ubóstwa materialnego, biedy, braku dostarczenia środków do życia i możliwości zaspokojonych podstawowych potrzeb (żywność, opał, schronienie, leki, leczenie i odzież)

^a Dane Wydziału Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego.

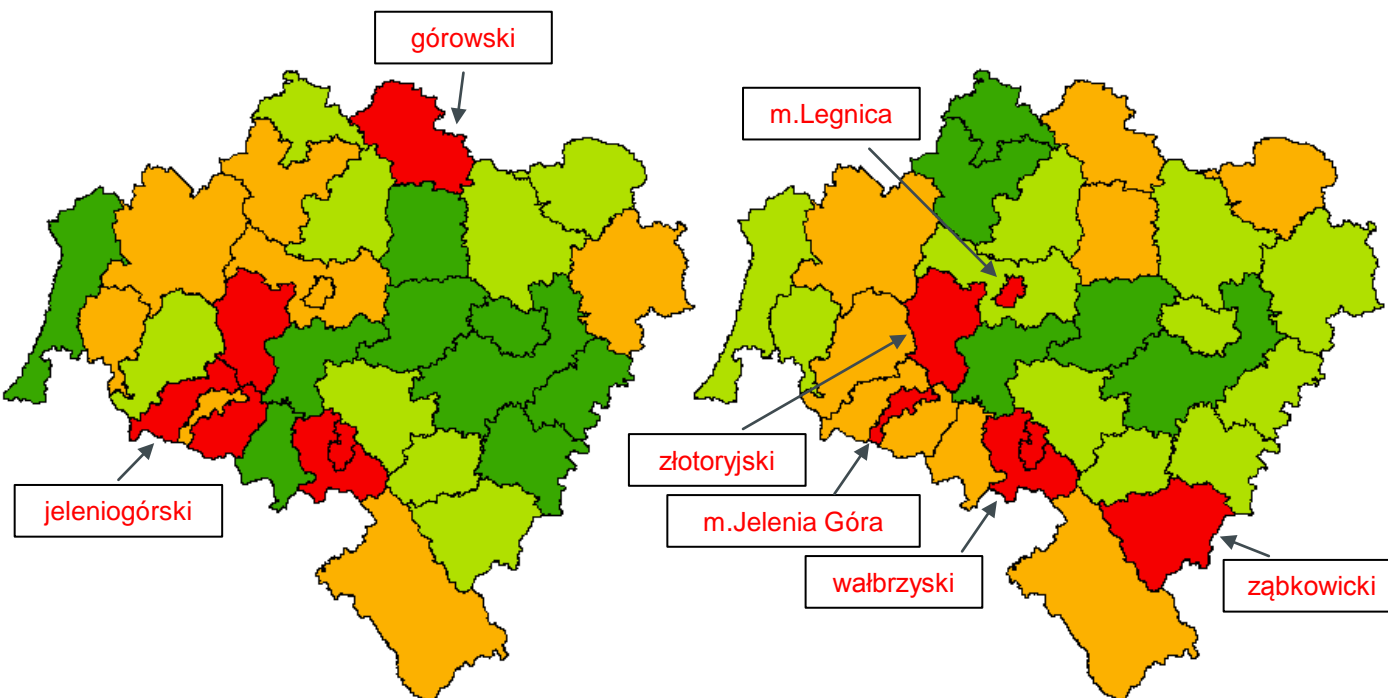
Opracowanie powstało na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Raport był jednym z dokumentów opracowanych na potrzeby aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego (SRWD).

ZAGROŻENIE UBÓSTWEM MATERIALNYM W POWIATACH WOJ. DOLNOŚLĄSKIEGO

OBSZARY PROBLEMOWE W ASPEKCIE - ZAGROŻENIE UBÓSTWEM MATERIALNYM

2010

2013

Obszary problemowe

w 2013 r.

obejmowały powiaty:

*m. Jelenia Góra,
wałbrzyski, złotoryjski,
ząbkowicki,
m. Legnica*

I grupa – (0,728; 0,878], **II grupa** – (0,625; 0,728]
III grupa – (0,480; 0,625], **IV grupa** – [0,225; 0,480]

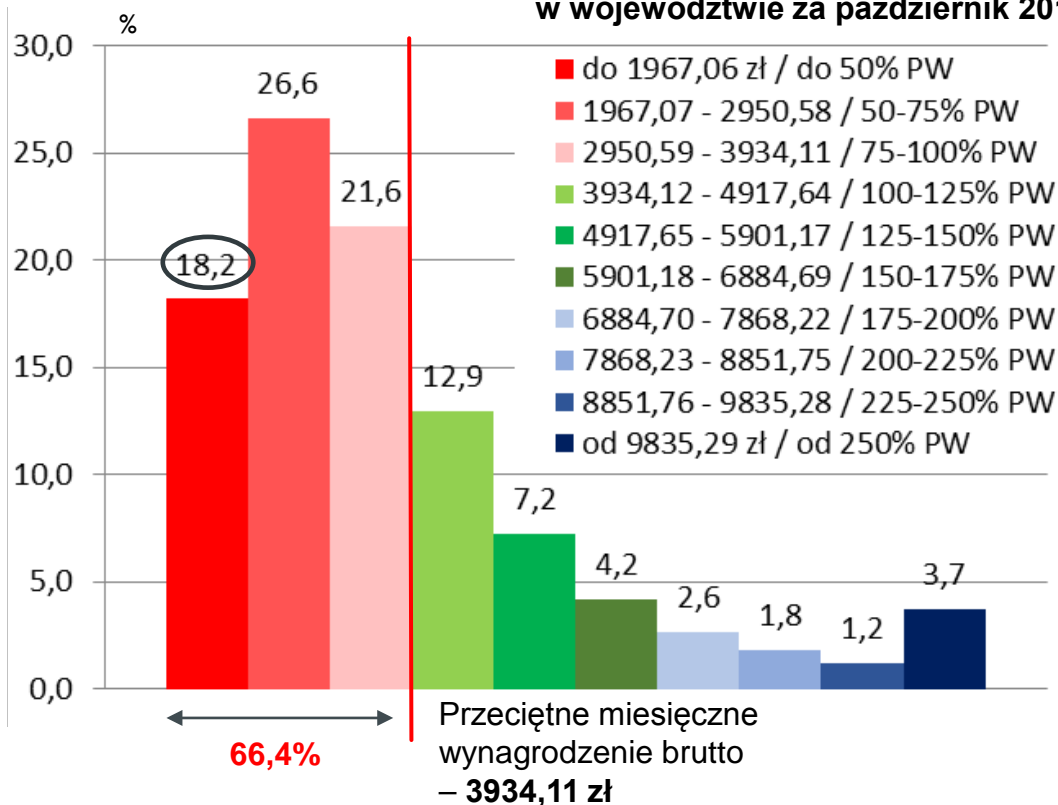
I grupa – (0,678; 0,904], **II grupa** – (0,563; 0,678]
III grupa – (0,422; 0,563], **IV grupa** – [0,154; 0,422]

WYBRANE PRZYCZYNY UBÓSTWA W WOJ. DOLNOŚLĄSKIM

1. NISKIE WYNAGRODZENIE

Z-12 Sprawozdanie o strukturze wynagrodzeń według zawodów

Rozkład pracowników^a zatrudnionych według przedziałów wynagrodzeń
w województwie za październik 2012 r.

Mediana – 3151,77 zł –
342,1 tys. zatrudnionych
pracowników

Do 1500 zł (minimalne
wynagrodzenie brutto) -
6,3%
zatrudnionych
(43,4 tys. osób);
w kraju **7,6%**
zatrudnionych

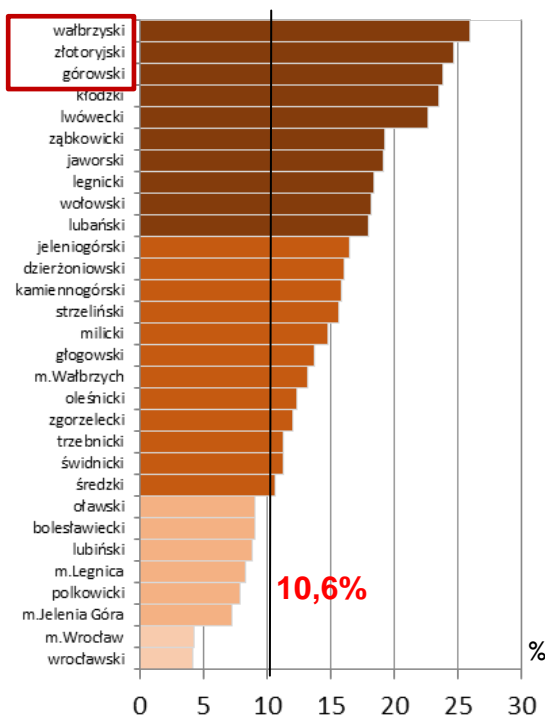
^a Dotyczą podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

WYBRANE PRZYCZYNY UBÓSTWA W WOJ. DOLNOŚLĄSKIM

2. BEZROBOCIE – Stan w dniu 31 XII 2014 r.

- Stopa bezrobocia – **10,6%** (w kraju – **11,5%**).

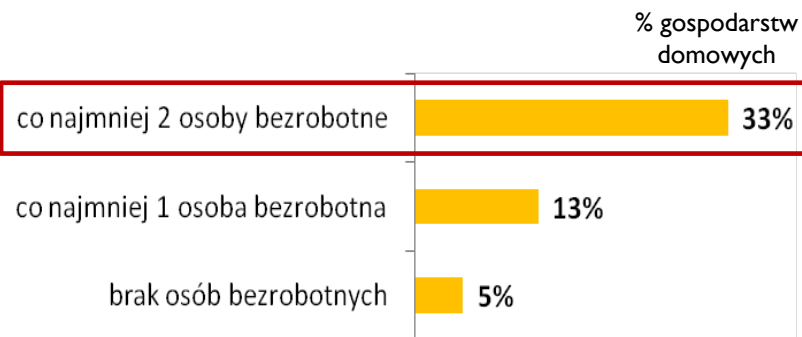
Stopa bezrobocia według powiatów

Dystans pomiędzy powiatem wałbrzyskim a powiatem wrocławskim wynosił **21,7 p.proc.**

Większa liczba osób bezrobotnych w gospodarstwie domowym znacząco zwiększa ryzyko ubóstwa skrajnego.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym w kraju w 2012 r.
Na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych

WYBRANE PRZYCZYNY UBÓSTWA W WOJ. DOLNOŚLĄSKIM

3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ – NSP 2011

- Osoby niepełnosprawne – 383,8 tys. (**13,2%** ogólnej liczby ludności województwa, w kraju – 12,2% ogółu ludności)
- Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi – **28,5%**
- Gospodarstwa domowe tylko z osobami niepełnosprawnymi – **9,3%**
- Rodziny z dziećmi z osobami niepełnosprawnymi – **22,1%**

Powiaty, w których znajduje się najwyższy udział gospodarstw domowych tylko z osobami niepełnosprawnymi:

wałbrzyski (14,5%), **m. Jelenia Góra** (12,4%), **górowski** (11,9%), **strzeliński** (11,7%)

Bierni zawodowo, dla których przyczyną nieposzukiwania pracy była *choroba, niepełnosprawność* w IV kw. w % osób nieposzukujących pracy (BAEL)

2010 r. – **15,1%**, 162 tys.

2014 r. – **14,0%**, 139 tys.

Obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem

**Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym
w kraju w 2012 r.**
Na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych

Co najmniej 1 osoba niepełnosprawna –
10% gospodarstw domowych

Bez osób niepełnosprawnych –
6% gospodarstw domowych

WYBRANE PRZYCZYNY UBÓSTWA W WOJ. DOLNOŚLĄSKIM

4. NIEZAROBKOWE ŹRÓDŁA UTRZYMANIA – NSP 2011

- Utrzymujący się z zasiłków i świadczeń – **2,3%** ludności (66,5 tys. osób); w kraju – **2,0%** ogółu ludności

Główne źródła utrzymania gospodarstw domowych

- **2,2%** – zasiłki i świadczenia,
- **1%** – świadczenia z pomocy społecznej

Powiaty, w których znajduje się najwyższy udział gospodarstw domowych utrzymujących się z zasiłków i świadczeń:

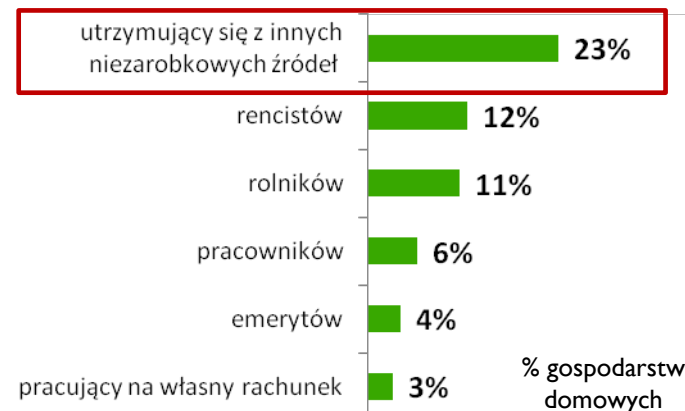
górowski (4,4%), **złotoryjski** (4,4%), **lwówecki** (4,1%), **kamiennogórski** (4,0%)

Wśród osób utrzymujących się z zasiłków i świadczeń pomocy społecznej **45%** – bierna zawodowo, a **52%** – bezrobotna

Utrzymywanie się gospodarstw domowych z zasiłków i świadczeń znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym w kraju w 2012 r.

Na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych

WYBRANE PRZYCZYNY UBÓSTWA W WOJ. DOLNOŚLĄSKIM

5. WIELODZIETNOŚĆ – NSP 2011

Powiaty, w których znajduje się najwyższy udział rodzin z co najmniej 4 dziećmi w wieku 0-24 lata na utrzymaniu:
górowski (5,4%), milicki (3,8%), ząbkowicki (3,0%)

Rejestracja bieżąca – kolejność urodzenia u matki co najmniej czwartego dziecka

2010 r. – **4,5%**, 1322

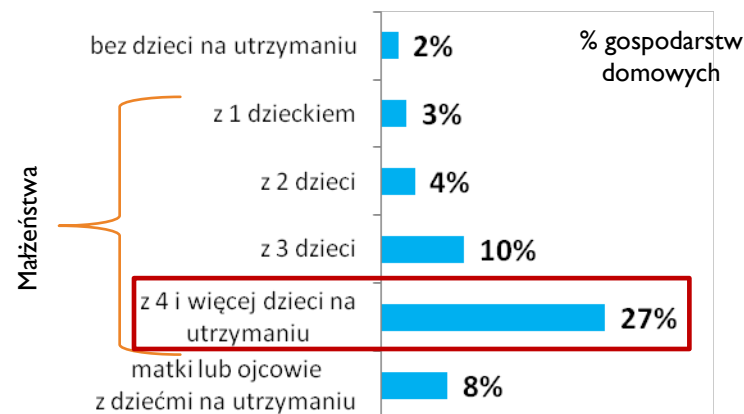
2014 r. – **4,4%**, 1194

7683 – rodziny z co najmniej czwórką dzieci
(**1,9%** rodzin z dziećmi w wieku 0-24 lata na utrzymaniu; w kraju – **2,9%**)

Rodziny wielodzietne stanowią grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem skrajnym.

**Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym
w kraju w 2012 r.**

Na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych

a Dziecko na utrzymaniu to osoba w wieku 0-14 lat (włącznie) będąca w składzie gospodarstwa domowego lub osoba w wieku 15-25 lat, o ile nie posiada własnego źródła utrzymania i nie pozostaje w związku małżeńskim lub związku nieformalnym

WYBRANE PRZYCZYNY UBÓSTWA W WOJ. DOLNOŚLĄSKIM

6. NISKI POZIOM WYKSZTAŁCENIA – NSP 2011

- Osoby z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym w wieku 13 lat i więcej – 585,5 tys. (**22,8%** ogólnej liczby ludności województwa; w kraju – **24,6%** ogółu ludności)

Powiaty, w których znajduje się najwyższy udział ludności w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym:

górowski (31,3%), **legnicki** (29,2%), **strzeliński** (28,2%)

- 18,1%** gospodarstw domowych dla których reprezentant miał co najwyżej wykształcenie gimnazjalne; w kraju – **18,7%**

Bierni zawodowo i bezrobotni, z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym w IV kw. w % (BAEL)

Bierni zawodowo

2010 r. – **83%**, 447 tys.

2014 r. – **82%**, 343 tys.

Bezrobotni

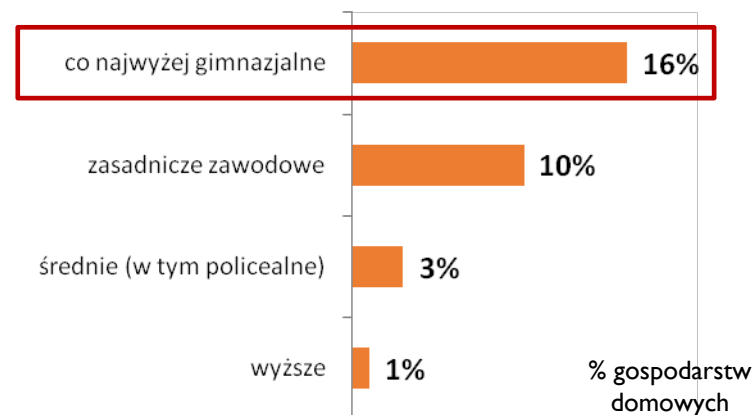
2010 r. – **4%**, 19 tys.

2014 r. – **5%**, 19 tys.

Niski poziom wykształcenia jest bardzo istotnym czynnikiem zwiększającym ryzyko popadnięcia w ubóstwo.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym w kraju w 2012 r.

Na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych

PODSUMOWANIE – PODSTAWOWE TENDENCJE W WOJ. DOLNOŚLĄSKIM W ZAKRESIE UBÓSTWA

❖ *Pod względem szacunków skali ubóstwa materialnego, dolnośląskie w 2013 r. znajdowało się w grupie województw z niskim zasięgiem ubóstwa;*

❖ *Odnotowano najwyższy wśród województw indeks luki dochodowej skrajnie ubogich (największą głębokość), co oznacza, że w woj. dolnośląskim (i lubelskim) znajdują się gospodarstwa domowe skrajnie ubogie przeciętnie najmniej zamożne;*

❖ *Obszary problemowe w aspekcie – zagrożenie ubóstwem materialnym w 2013 r. obejmowały powiaty: wałbrzyski, złotoryjski, ząbkowicki, m.Jelenia Góra, m.Legnica;*

We wszystkich wyżej wymienionych powiatach stanowiących obszary problemowe występowały wysokie odsetki czynników zwiększających ryzyko zagrożenia ubóstwem, tj. wysokie bezrobocie, niski poziom wykształcenia, wielodzietność, utrzymywanie się z zasiłków i świadczeń, niepełnosprawność;

❖ *Jednostki, u których występowały czynniki zwiększające ryzyko zagrożenia ubóstwem były mało aktywne na rynku pracy, tj. bierne zawodowo lub bezrobotne.*

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ